

PRIMUL FESTIVAL SÂRBESC AL CORURILOR BISERICESTI DIN BANATUL ROMÂNESC

Ivo Muncian

Este îndeobște cunoscut faptul că în perioada dintre cele două războaie mondiale activitatea corurilor bisericești a cunoscut o deosebită amploare. Fără să intrăm în detalii privind prezența acestora în viața spiritual-duhovnicească a populației bănățene (de toate etniile), dat fiind faptul că în cadrul Bisericii Ortodoxe Sârbe din Variaș (Lăcașul actual este a treia ctitorie. O biserică sârbă a existat încă în secolul al XVI-lea și s-a aflat cam la 300 de metri la est de biserică actuală – N.A) ființa unul dintre cele mai bune și renumite coruri din perioada menționată și pentru că această formație este *singura* care a supraviețuit vicisitudinilor timpului de după război activând neîntrerupt până în zilele noastre, ne vom opri doar la un moment de o însemnătate aparte atât în viața acestui cor cât și pentru dezvoltarea ulterioară a mișcării corale sârbești de pe meleagurile noastre, și anume, la cel dintâi festival sui-generis al corurilor bisericești care a avut loc la Variaș.

Înainte însă, cuvine-se a nota că acest cor datează din anul 1903, că unul din primii săi dirijori a fost Rada Lungulov, pe atunci învățător la Variaș (ceilalți dirijori au fost de-a lungul anilor Vasa Rosici (tot învățător), Mladen (Bata) Crișan, Jivko Ciosici, Stanislav Beljin și Milorad (Mima) Marin, (actualul dirijor), că se numește *Opao (Vulturul)*, că primul steag al formației datează din anul 1926 (și se păstrează și în ziua de azi alături de cel de al doilea steag dăruit în anul 1974 corului de către Milivoi și Darinca Pavlișan), că la mai toate festivitățile își începea recitalul cu o compoziție anume *Pojmo pesme*, că a participat, alături de alte coruri, la nenumărate acțiuni la Gelu, Sânpetru Mare, Satu Mare, Chinezu, etc, etc. De asemenea, este demn de reținut faptul că în anul 1935, împreună cu corul de la Becicherecul Mic, vizitează Belgradul și Oplenaș, “având” și un concert special organizat în una dintre cele mai prestigioase săli de concerte la Belgrad, concert transmis în direct de Radio Belgrad. Dar, cuvine-se, a menționa și o prezență aparte la un festival organizat la Periam în data de 10 iunie 1934 unde corul din Variaș ocupă locul I. În legătură cu această participare, menționăm că la

festivalul din Periam au mai evoluat corurile din Periam, Sânpetru Mare, Satu Mare, precum și fanfarele de la Periam, Pesac și Igrăș. Mândră de această izbândă, conducerea corului trimite ziarului timișorean *Temišvarski Vesnik* un articol în care menționează că *“datorită muncii entuziaste a dirijorului nostru (Vasa Rosici – N.A.) noi am reușit, la concursul corurilor din Plasa Periam care a avut loc la 10 iunie, să ridicăm cântecul sârbesc deasupra tuturor pentru că formația noastră a primit atunci Premiul Întâi cu diplomă”*. De remarcat că juriul a fost alcătuit de ofițeri, profesioniști ai muzicii militare a Celui de al V-lea Regiment de Vânători din Timișoara.

Ar mai fi, de bună seamă, multe evenimente demne de menționat, însă, așa cum ne-am și propus, ne vom referi doar la acel festival, primul de acest fel, al corurilor sârbești bisericești organizat la Variaș.

Deci, în contextul acțiunii mai vaste de a se organiza o Uniune a Corurilor Sârbești Bisericești din Banatul Românesc (acțiune finalizată în 1936), dar și din dorința de a reuni corurile sârbești într-o sărbătoare duhovnicească aparte, Corul Bisericii Ortodoxe Sârbe din Variaș organizează această trecere în revistă în data de 15 aprilie 1934. Cum cel mai bun “martor” al evenimentelor de demult rămâne...presa vremii, pentru a “vedea” ce s-a întâmplat atunci, recurgem la articolul învățătorului George Kerpenișan publicat în același ziar *Temišvarski Vesnik*: *“În data de 15 a lunii curente a avut loc la Variaș prima trecere în revistă a corurilor. Dacă vreodată i-a fost dat Variașului nostru să vadă o imagine frumoasă, o sărbătoare neobișnuită a poporului și a comunității sale, acesta este, fără doar și poate, acest prim festival al corurilor sârbești, care ne-a oferit tuturor ocazia să vedem și să simțim ce înseamnă pentru noi sârbii de pe aceste meleaguri o trecere în revistă, unitatea și colaborarea reciprocă. Fără vreo exagerare, această primă și unică trecere în revistă a corurilor noastre sârbești de la Variaș,... va rămâne ca o amintire frumoasă și veșnică pentru noi cei din Variaș, având și o însemnătate istorică deosebită în planul activității naționale a sârbimii aici în Valea Mureșului. Noi cei din Variaș ne mândrim că această trecere în revistă a avut, totuși, loc în ciuda multor impedimente. Era mai mare drag să vezi cu câtă sinceritate și bucurie se pregătea poporul nostru să-și întâmpine rudele, oaspeții, cântăreții.*

Fix la orele 9.30 a început slujba bisericească săvârșită de bătrânul și neobostiul nostru protopop Aleksandar Gruici. La ectenii a răspuns corul nostru “Vulturul” condus

de învățătorul Vasa Rosici. După aceea toată populația a venit în curtea școlii (este vorba de Școala Sârbă care se afla pe locul unde este astăzi clădirea Oficiului Poștal – N.A.), unde frații noștri din Checea ne-au înveselit cu cântecele interpretate de orchestra de tamburași.

De cum a trecut oara 12, au și început să sosească oaspeții, diferite coruri, cu toții împodobiți, cu toții bine dispuși, precum e și cazul la o asemenea întâlnire, la un asemenea festival. Cântecele tamburașilor au împânzit Variașul nostru. Totul ne părea neobișnuit, nemaivăzut. Într-un cuvânt eram fascinați de fericire și mulțumire. Rară era casa fără oaspeți. Toate acestea îi impresionau pe oameni. Fețele oamenilor erau scăldate de bucurie și seninătate.

După masă, pe la orele trei, când sosiră toate formațiile și se așezară în coloană, avându-și în frunte conducătorii cărora le urmau dirijorii și coriștii și ținând sus steagurile lor, iar în urmă-le venind populația locală și alți oaspeți, totul părea frumos și înălțător. O asemenea însuflețire, o asemenea manifestare e greu să se mai întâmple să vedem. După ce fotografii făcu niscaiva “poze” de la acest prim festival al corurilor la Variaș, toți porniră spre imaș, unde cei din Variaș pregătiră toate pentru desfășurarea acestei prime treceri în revistă a corurilor. În public erau mai mult de 3.000 de persoane, așa că era greu să “ocupi” un loc adecvat.

La ora patru fix, învățătorul Vasa Rosici deschide festivalul corurilor cu un cuvânt de salut, după care s-a desfășurat programul, după cum urmează:

1. Cuvântul învățătorului Giura Kerpenișan privind activitatea și istoricul corului “Vulturul” din Variaș;
2. Corul din Becicherecul Mic (dirijor Petar Kostici, învățător);
3. Corul din Cenadul Mare (dirijor Milan Giurici, învățător);
4. Checea (îndrumător Voislav Veselinovici, învățător);
5. Gelu (dirijor Steva Petrovici);
6. Sânpetru (dirijor Liubomir Ivanov, preot);
7. Satu Mare (dirijor Ivan Stamorán, învățător).

Apoi s-a prezentat corul “Vulturul” din Variaș care a interpretat compozițiile: Pojmo pesme (Să cântăm), Hajd junaci (Haideți, eroilor) și Lovacika pesma (Cântecul vânătorilor).

De menționat că, “în afara programului a cântat și orchestra din Checea”.

Deci, cam așa au decurs festivitățile în aprilie 1934 la Variaș.

De ce este, totuși, atât de impotrântă această acțiune, această trecere în revistă? Fără falsă modestie, ni se pare că este de o însemnătate crucială. Pentru că în anii care urmeză și după ce a luat ființă Uniunea corurilor sârbești, se organizează festivaluri similare. Cel dintâi a avut loc la Timișoara la 19. aprilie 1936, în sala Fabricii de Bere, cu participare a 15 formațiuni corale. În anul următor, la 16 mai, are loc un nou festival al corurilor sârbești. De data aceasta la Arad, în sala Palatului Culturii. Participă 11 coruri cu circa 400 de interpreți. Până la al Doilea Război Mondial se va organiza încă o trecere în revistă care are loc la 13 iunie 1938 la Sânnicolaul Mare. Participă doar 6 coruri și 2 orchestre de tamburași. În ceea ce îi privește pe membri corului din Variaș, ei sunt prezenți la toate aceste festivaluri. Bineînțeles, cu un repertoriu adecvat. Se impune, însă, o constatare: dacă la Timișoara cei din Variaș intră în scenă ca a patra formație participantă, la Arad – ei sunt a doua formație, iar la Sânnicolaul Mare festivalul îl “deschid” cei din Variaș. Din păcate, războiul “vine” și întrerupe ceea ce se prefigura o frumoasă tradiție, care avea, însă, să reînvie în anul 1993, când la inițiativa Uniunii Sârbilor din România, reîncepe sărbătoarea cântecului duhovnicesc sârb, organizându-se, anual, câte o trecere în revistă. La mai toate au participat și cei din Variaș.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ:

1. Сава Л. Илић, *Српски хорови у Банату* (Corurile sârbești din Banat), Editura “Kriterion”, București, 1978,
2. Арон Росић, *Варјаш, Из села у село* (Variaș, Din sat în sat), Editura “Kriterion”, București, 1985,
3. Colecțiile ziarelor *Темниварски весник* (Vestitirul Timișorean) *Гласник* (Vestitorul), *Правда* (Pravda) și *Наша реч* (Cuvântu Nostru),
4. Иво Мунђан, *Орао* (Vulturul), Uniunea Sârbilor din România, Timișoara, 2004.

